

**AIŠKINAMASIS RAŠTAS
DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS MOKSLO IR STUDIJŲ ĮSTATYMO NR. XI-242 59
STRAIPSNIO PAKEITIMO
ĮSTATYMO PROJEKTO**

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto projekto tikslai ir uždaviniai:

Norint įgyvendinti 41 Konstitucijos straipsnį, jog aukštasis mokslas turi būti prieinamas visiems pagal kiekvieno žmogaus sugebėjimus bei siekiant vienodų priėmimo sąlygų privalo atsirasti ir papildoma nuostata dėl jo vykdymo nesukuriant studentams papildomų finansinių barjerų, tokių kaip stojimo mokestis. Remiantis Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2009 metų gruodžio 18 dienos sprendimu¹, pagal Konstitucijos 41 straipsnio 3 dalį valstybinėse aukštosiose mokyklose gerai besimokančių piliečių aukštojo mokslo išlaidos negali būti jokia forma užkrautos patiems šiems asmenims. Norint įgyvendinti šią sąlygą, turi būti užtikrinama, jog jokie išoriniai faktoriai, tokie kaip centralizuoto priėmimo vykdytojo pasikeitimai, neturėtų neigiamos įtakos studentų finansinei būklei.

Pagal Mokslo ir studijų įstatymo 59 straipsnio 7 punktą, centralizuotas priėmimo į trumposios pakopos, pirmosios pakopos, vientisąsias ir profesines studijas koordinavimas vykdomas švietimo, mokslo ir sporto ministro nustatyta tvarka.

Studijų prieinamumas yra viena iš pagrindinių ir fundamentinių aukštojo mokslo vertybių, kurios įprasminamos ne tik nacionalinėse strategijose², tačiau ir Europos aukštojo mokslo erdvės įsipareigojimuose³. Vienintelis barjeras, su kuriuo turėtų susidurti studentas, ketindamas stoti į aukštąjį mokslą, turi būti jo akademinis pasirėngimas, tačiau ne jo socioekonominis statusas. Jau dabar egzistuoja aukštųjų mokyklų mokesčiai, kuriuos studentai turi mokėti iki priėmimo į aukštąją mokyklą. Šie mokesčiai mokami prieš pasirašant sutartį, tačiau jie nėra pagrįsti, o svyruoja nuo 45 iki 50 eurų. Norint užkirsti kelią tokiems ir bet kokiems papildomiems mokesčiams, susijusiems su stojimu, turi atsirasti teisinis pagrindas juos pašalinti.

Šio projekto tikslas – įgyvendinti Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2009 metų gruodžio 18 dienos sprendimą ir įgyvendinti Konstitucijos 41 straipsnio 3 dalį valstybinėse aukštosiose mokyklose gerai besimokančių piliečių aukštojo mokslo išlaidos negali būti jokia forma užkrautos patiems šiems asmenims.

Šio projekto uždavinys – sukurti teisinę normą, kuri neleistų sudaryti sąlygų apmokestinti stojimo procesą į aukštąsias mokyklas.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai:

LR Seimo narė Edita Rudelienė ir Lietuvos studentų sąjunga

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami įstatymo projekte aptarti teisiniai santykiai:

2024 01 01 Mokslo ir studijų įstatymo redakcija nustato priėmimo taisykles, tačiau neaptaria mokesčio už priėmimą.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama:

¹<https://lrkt.lt/lt/teismo-aktai/paieska/135/ta538/content>

²https://lrvt.lt/uploads/main/documents/files/2023_06_20%20nutarimo%20priedas_Lietuvos%20ateities%20vizija%20Li%20etuva%202050.pdf

³https://www.ehea.info/Upload/Rome_Ministerial_Communique.pdf

59 straipsnio pakeitimas užkardintų kelių švietimo įstaigoms rinkti papildomas mokesčines rinkliavas už stojančių asmenų dokumentų tvarkymą. Šios nuostatos atsiradimas užtikrintų, jog studentai nepatirtų papildomų išlaidų, stojant į aukštąsias mokyklas

- 5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant įstatymo projektą toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta:**

Teisinio reguliavimo poveikio vertinimas nebuvo atliktas.

- 6. Kokią įtaką priimtas įstatymas turės kriminogeninei situacijai, korupcijai:**

Įstatymas neturės poveikio kriminogeninei situacijai, korupcijai.

- 7. Kaip įstatymo įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai:**

Priimtas Įstatymas neturės įtakos verslo sąlygoms ir jo plėtrai.

- 8. Ar įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams:**

Įstatymo projektas strateginio lygmens planavimo dokumentams neprieštarauja.

- 9. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios:**

Priėmus teikiamą Įstatymo projektą, kitų įstatymų priimti, pakeisti ar pripažinti netekusiais galios nereikės.

- 10. Ar įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymo projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka:**

Įstatymų projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos įstatymo, Lietuvos Respublikos įstatymų ir kitų teisės norminių aktų rengimo tvarkos įstatymo reikalavimų, ir atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas.

- 11. Ar įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus:**

Įstatymų projektai atitinka Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus.

- 12. Jeigu įstatymui įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, – kas ir kada juos turėtų priimti:**

Lietuvos Respublikos Vyriausybė ir jos įgaliosios institucijos iki 2024 m. gruodžio 31 d. turės priimti įstatymo įgyvendinamuosius aktus.

- 13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais):**

Įstatymui įgyvendinti papildomų biudžeto lėšų nereikės, nes mokslo ir studijų institucijos turi teisę kitais būdais rinkti lėšas.

- 14. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados:**

Rengiant Įstatymo projektą negauta specialistų vertinimų.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis:
„Studijos“ „trumposios pakopos studijos“, „pirmosios pakopos studijos“ „vientisosios studijos“

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai:
Nėra

Teikia: Seimo narė
Edita Rudelienė